

ZKUŠENOSTI Z POUŽITÍ FORMALIZOVANÉ DOKUMENTACE

Jedním z důležitých problémů současnosti je, jak řešit efektivní využití času v práci velitelů a štábů.

Kromě technického vybavení a změn v organizaci práce máme i další možnost, jak zkrátit dobu na zpracování určitých dokumentů a zejména zrychlit jejich doručení vykonavatelům. Jde o práci s formalizovanými bojovými dokumenty, které jsou hlavními nositeli informace a zůstanou nezbytným prostředkem velení, zvláště v přechodném období k automatizovanému systému velení.

V roce 1971 jsme dostali návrh možných koaličních formalizovaných bojových dokumentů EXPRES-FORMA. Tyto dokumenty jsou zpracovány pro velení na stupni armáda—svazek pro oblast vševojskovou, raketového vojska a dělostřelectva a týl. Obsahují základní bojové dokumenty pro velení, předběžná bojová nařízení, bojová nařízení a hlášení.

Tato varianta v našich podmínkách i přes dílčí klady (hlavně možnost použití v národních jazycích) se zdála jako složitá, práce s ní neurychlovala činnost a prakticky byla stejně náročná jako při použití hovorových tabulek. V roce 1972 jsme dostali další variantu Jednotné formalizované dokumentace.

Tuto variantu jsme přezkoušeli při cvičení ŠTÍT-72. Má řadu předností a je krokem vpřed v oblasti velení. Rozložení a označení jednotlivých statí textu dovoluje rychlou orientaci o druhu bojové činnosti. Obsah jednotlivých statí zahrnuje logické a metodické výrazy, které adresát potřebuje k získání údajů o tom, co má splnit (bojová nařízení), nebo o tom, co splnil (bojová hlášení). Další přednost je v tom, že nedovoluje zpracovateli opomenout předat některé důležité údaje. To se při textovém zpracování nařízení (hlášení) občas pod tlakem času stává, nebo se různé údaje mohou opomenout z důvodů ne dobré připravenosti pracovníka štábu.

Práce s touto dokumentací po krátkém zacvičení je poměrně jednoduchá, hlavně však ve srovnání s tradičním předáváním nařízení (hlášení) je časově mnohem hospodárnější. Nám se tato dokumentace osvědčila na stupni armáda—svazek, což je v našich podmínkách podmíněno možnostmi použití k předání zprávy prostředky utajeného velení.

Tato varianta Jednotné formalizované dokumentace obsahuje předběžná bojová nařízení, bojová nařízení, bojová hlášení a u druhů vojsk odborná nařízení.

Je nám jasné, že použití formalizované dokumentace přesahuje rámec naší armády a je to úkol koaliční. Proto zavedení této dokumentace, kromě jiných kladů, značně usnadní součinnost mezi armádami Varšavské smlouvy, protože dokumenty lze podle jednotného systému zpracovávat v národním jazyce a bez jazykových potíží je předávat pomocí čísel další národní armádě. Proto i my věnujeme tomuto problému velkou pozornost. Přitom víme, že nová formalizovaná bojová dokumentace v práci našich štábů jak se říká ještě „nezdomácněla“. V čem jsou důvody tohoto stavu?

Jednu z příčin vidíme v tom, že jako každá nová věc vyžaduje počáteční zvýšené úsilí příslušníků štábů při jejím zvládnutí a zavedení. Každá nová metoda totiž potřebuje, abychom ji precizně zvládli. Práce s ní pak není pro štáb přítěží, ale pomocí.

Nový způsob velení pomocí Jednotné formalizované bojové dokumentace naráží i na některé objektivní důvody. V rozhodovacím procesu je třeba „jazyk“ přizpůsobit obsahu slov formalizované dokumentace. Při tvorbě rozhodnutí je třeba upustit od tendence a zvyku dělat slohová cvičení. Praxe totiž ukazuje, že štáby z obavy před nižším hodnocením textové dokumentace, zpracovávají základní dokumenty tradičním způsobem a pak pracně z nich vytvářejí nařízení pro podřízené pomocí formalizovaných formulářů. Tím práci nejen nezrychlují, ale v podstatě si ji ztěžují. Z toho pak vzniká kritika na údajný nedostatek výrazů v této dokumentaci a v celku i určitá nechuť k jejímu zavedení a použití.

Jsme svědky, že hlavně na stupni svazek—útvár musíme z hlediska utajení při přenosu informací po současných pojítkách všechno zakódovat pomocí hovorových tabulek. Toto je značně pracné a zdlouhavé, přitom i přesnost a srozumitelnost není vždy zaručena. Proto v důsledku časové tísně dochází k narušování zásad utajeného velení. Ani praxe, kdy svazky pod tlakem již uvedené situace, si zpracovávají své „tabulky velení“ není cestou, kterou bychom měli dále pokračovat. Tyto prostředky jsou z hlediska utajení většinou značně nedokonalé a hlavně pak mají jen místní platnost bez možností vzájemné součinnosti se sousedy.

Jsou i další „připomínky“, které jakoby mají zdůvodnit, proč formalizovanou dokumentaci zatím v širokém měřítku nepoužíváme. Hlavním důvodem dnešního stavu není obsah a formy práce s tzv. Expres formou, ale to, že u našich štábů jsme neudělali vše pro to, abychom tuto dokumentaci řádně ověřili v polních podmínkách a postupně zavedli. Přesvědčili jsme se, že tato dokumentace má řadu kladů a její rychlé zavedení považujeme za nezbytné.

Náš štáb se blíže zabýval formalizovanou dokumentací s cílem dosáhnout toho, aby svým obsahem i formou práce byla pro naše štáby skutečným pomocníkem. Hlavně pak jsme vycházeli z konkrétních možností utajeného velení na jednotlivých stupních, abychom ji mohli univerzálně použít na všech stupních velení a abychom při předávání zpráv mohli použít třeba i jen obyčejného telefonu.

Při plnění tohoto úkolu jsme se řídili těmito zásadami:

— nutnost formalizování podle jednotných principů štábu Spojených ozbrojených sil pro plné využití v rámci koalice i národních sil, tj. možnost práce

s nimi v národních jazycích, při zachování stejného významu pro urychlení činnosti při menší znalosti ruského jazyka, hlavně na nižších stupních;

— snížení pracnosti a časové náročnosti při zpracování bojové dokumentace, určené k velení vojskům;

— jednoduchost při manipulaci s dokumenty při přípravě k odeslání, při předávání pojítky s požadavkem zachovat maximální úplnost, srozumitelnost a jasnost předávaných a přejímaných informací;

— rychlost předání přenášených informací snížením počtu slov a tím uvolnění přenosových cest po technických pojítkách a podstatné zrychlení a zkvalitnění procesu velení vojskům;

— v neposlední řadě by měla jednotná bojová formalizovaná dokumentace v perspektivě splňovat i požadavek na možnost zpracování výpočetní technikou a použití v procesu automatizovaného velení, hlavně na operačním stupni;

— jednotný systém formalizované dokumentace na všech stupních velení do útvaru vto.

Zpracovaná varianta Jednotné bojové formalizované dokumentace do značné míry tyto požadavky splňuje.

Pokusím se na jednom příkladu porovnat doby potřebné pro zpracování a předání pomocí formalizované dokumentace a tradičním způsobem (viz tabulka 1). Doba potřebná k rozkódování nedosahuje délku doby pro zpracování a nejčastěji je prakticky ihned zahrnuta v době pro předání, protože zápis zprávy dává hned celý její smysl.

Příklad sám markantně ukazuje na časové možnosti jednotlivých forem bojového dokumentu. Dále chci zdůraznit to, že při tradičním způsobu se zapisuje celé znění nařízení doslova, u formalizované dokumentace převážně jen čísla, názvy nebo hesla. Při nutnosti zakódovat tuto zprávu je čas opět v poměru 3 : 1 ve prospěch formalizované dokumentace.

V uvedeném příkladu jsem vzal předběžné nařízení, které je svým obsahem většinou z bojových dokumentů nejkratší. Např. při bojovém nařízení pro útok je to již v průměru 250—300 slov — tudíž dvojnásobný čas. V práci štábu tento čas musíme brát v úvahu, protože doručení k vykonavateli se podstatně zkracuje a zbývá více času pro vlastní rozhodovací činnost velitelů a štábů.

A to je klad, který nemůžeme opomenout. Naopak požadavek na kvalitu informace podle zásad velení, včasnost, přesnost a úplnost je zde splněn. A o to v současných bojových podmínkách jde.

Ukázal jsem současný stav u nás. Problém však z hlediska velení v rámci koalice bude do zavedení automatizace velení ještě stále aktuální. Jeho vyřešením i v rámci naší armády značně může stoupnout úroveň předávání informací v procesu velení vojskům.

Vyšší stupně velení mají dostatek prostředků pro utajení velení. Zde tedy problém úpravy navrhované formalizované dokumentace pro předání zakódované není tak výrazný. Na nižších stupních je však značně zvýrazněn, protože pro předávání nařízení a hlášení musíme informace utajit, tudíž zakódovat. V současné době je při přenosu zpráv nejlépe pracovat s čísly. Ta lépe zakódujeme, protože můžeme použít více variant, než u slovních výrazů nebo formulací. A jistě bude i v budoucnu využití čísel pro strojně početní zpracování výhodnější.

Přikročili jsme proto k rozpracování návrhu na možný způsob úpravy této formalizované dokumentace. Princip zůstává zachován jako u Jednotné bojové

a) Tradičním způsobem	Čas	b) Pomocí formalizované dokumentace	Čas
— počet slov průměrně 160 sestavených, napsání od vydání pokynů (index vel. A)	20—30'	— počet slov k předání průměrně 50 (většinou čísel nebo jen názvů), sestavení, napsání	6—10'
— předání po ZAS slovem	7—10'	— předání po ZAS slovem	2—3'
— předání šifr ZAS	10—15'	— předání šifr ZAS	3—5'
— předání šifr strojem	10—15'	— předání šifr strojem	3—5'
Celkem: slovem otevřeně	27—40'	Celkem: slovem otevřeně	8—13'
šifr ZAS	30—45'	šifr ZAS	10—15'
šifr stroj	30—45'	šifr stroj	10—15'

formalizované dokumentace. Stylističtě navrhuje úpravu tak, aby pro předání zůstala prakticky jen čísla, která ve spojení s předtištěným textem dávají dohromady celou informaci pro velení.

Dále chci zdůraznit ještě několik myšlenek k problematice jednotné bojové formalizované dokumentace. Nutnost jejího vytvoření a zavedení je eminentní. Současně prostředky přenosu informací pro velení nezabezpečují v plné míře rychlé a přesné předání a převzetí zvláště v pohyblivých fázích bojové činnosti, při rychlých a nenadálých změnách situace. Tím také nemáme v dostatečné míře zabezpečeno plnění ustanovení Vševojsk-1-1, čl. 54 — „Bojové úkoly podřízeným přiděleným a podpůrným útvarům stanoví velitel divize osobně nebo písemnými bojovými rozkazy a nařízeními. Rozkazy a nařízení se vydávají stručně, nesmí to však být na úkor jejich srozumitelnosti.

V průběhu boje se úkoly obvykle stanoví dílčími bojovými nařízeními.

Všechny rozkazy a nařízení vydané ústně musí být zapsány“.

Obdobně hovoří i článek 23 Oper-1-1. Zde chci navíc zdůraznit: „... Při rychlých a nenadálých změnách, má v řízení vojsk prvořadý význam rychlá činnost velitelů a štábů. Za takových podmínek není možno ztrácet čas déle, než je nezbytné pro rychlé přijetí rozhodnutí a stanovení jasných úkolů vojskům.“

Dále čl. 62 Vševojsk-1-1 — „Rádiových, směrových, linkových a pohyblivých pojítek a signálních prostředků i automatických zařízení pro velení vojskům se musí používat komplexně a musí zabezpečovat spolehlivé, rychlé a utajené předávání bojových rozkazů, nařízení a různých informací za každé situace.

Rádio je nejdůležitějším pojítkem...“.

Zavedení a prosazení jednotné bojové formalizované dokumentace by tento problém pomohlo řešit. Zvláště markantně by to pomohlo při součinnostních cvičeních v rámci vojsk Varšavské smlouvy.

K tomu, abychom vykročili důrazněji vpřed v dokončení vývoje a zavedení jednotné bojové formalizované dokumentace a tím vytvořili podmínky pro zlepšení velení v rámci koalice i národních armád, bude třeba:

— do práce na zlepšení této dokumentace zapojit široké kolektivy štábů na všech stupních velení a tím vytvořit předpoklad pro zlepšení způsobu velení;

— aby i vojenské akademie se zabývaly touto problematikou v rámci vědeckého bádání. Do výuky těchto škol zavést seznámení s jednotnou bojovou formalizovanou dokumentací a požadavky na práci s ní;

— v neposlední řadě posoudit možnosti strojového zpracování v strojně početních stanicích a zajistit tak možnost využití této dokumentace i pro automatizované velení, hlavně na vyšších stupních velení.

Uvedl jsem jen několik pohledů na problematiku, která vyžaduje, abychom se důkladně s ní zabývali.

Zavedení jednotné bojové formalizované dokumentace bude jistě výhodné pro zkrácení doby pro zpracování dokumentace a pro předávání informace [nařízení, hlášení].

Zavedení této dokumentace vyžaduje i zájem koaličního charakteru, protože ve všech ozbrojených silách Varšavské smlouvy by byl jednotný systém velení i v této oblasti.

Zavedení jednotné bojové formalizované dokumentace bude nutné až do stupně útvar. Jistě to bude mít i určitý vliv na úpravu současných řádů.